

duši vse polno tolažbe za tiste, ki vzdihujejo pod bremenom svojih dni in tovorom življenja, ko se zatekajo k meni življenja trudna srca, ki trepetajo pred mrzlo roko, ki jih pelje na pot, s katere se nihče več ne vrne? . . .

Tako se je vpraševal gospod Gregor, ko je stopal skozi hladno noč dolí v vas, in nekaj velikega, blaženega mu je legalo v dušo.

„Prijatelj Jože, zdaj ti lahko z mirno dušo sežem v roko, vsaka senca je izginila iz mojega srca . . .“

Daleč nad dolino je bežal osamljen črn oblak, vsepovsod drugod pa so sijale zvezde blago in usmiljeno . . .

ELVIRA DOLINAR:

KAPITEL O VRAŽAH.

Globoko vkoreninjene se v našem ljudstvu vraže. Spojilo in zvezalo jih je tako vsestransko z vero, da jih smatra tako rekoč tudi kot versko dogmo, kot del svoje vere v živega boga. Kjer so funkcijonirali v poganskih časih razni bogovi in škrti, tam mora jim sedaj stati duhovnik; tako tudi pripisujejo duhovni gospodi odvrailno moč.

Ali treba biti s priprostim ljudstvom jako intimnim, kedor hoče kaj več zvedeti o takih rečeh. Treba se delati tudi popolnem vernega, kajti, ako le kažeš najmanjši dvom, ali najlahnejši nasmeh, takoj bo prestal dobrodušni pripovedovalec in ne spraviš več besede iz njega. Sploh so proti izobrazencem jako rezervirani, ker se boje zasmehovanja, dobro vedoč, da se ne vjemajo z njihovimi nazori. Ali s previdnostjo se marsikaj izvabi. Tako sem si v teku let nabrala celi „Haussschatz“ najlepših vraž, ki so jasna priča, koliko težkega dela bo še v vinogradu gospodovem, predno se povspne to ljudstvo na stopnjo slobodnejšega naziranja.

Ker nam pokažejo te vraže globok pogled v ljudske duše, hočem podati cenjenim svojim čitateljem par cvetk iz tega duhtečega šopka.

Globoko vkoreninjena je vera v coprnice. V vsaki vasi jih je nekaj. Navadno so to stare, grde, mršave ženske. Ima jih pa tudi mladih in lepih. Ako gre kateri sosedi gospodinjstvo od rok, ako ji dajo krave obilo mleka, ako se ji mlada perutnina dobro izvali in odredi, gotovo je temu vzrok coprniija, in če hitro ne poseže vmes kaka nesreča, če ji ne poginejo mladi puriči, ali če ji ne prisuši pred dobo krava, videle bodo dobre sosede gotovo kmalo v njej grdo coprnico, naj si bo še tako mlada in lepa.

Te coprnice, po dnevi na očigled ženske ko druge, se spremene po noči v grde krote ter skačejo po vasi in vganjajo svoj

hudobni šport. Kedor bi slučajno ubil tako kroto bi ž njo gotovo ubil tudi dotično žensko.

Nekoč smo stali neki topli letni večer pred hišo, kar se izvleče izpod stopnic grda siva krota. Dekla jo je hotela, po-teptati. Toda fant, ki je stal v bližini se strahoma oglasi: „Daj mir, coprnica je!“ boječ se zločina, ki bi se znal zgoditi s tem činom. In krota je šla nemoteno svojo pot.

Nekje v našem kraju živi umni gospodar, kojemu polje vedno dobro obrodi. Njegovo klasje baje vedno lepo stoji, njegova koruza je vedno dobro ustročena. Zato so tudi njegove kašče vedno polne. Pravijo, da ni ene miši pod njegovo streho. Vse je nedotaknjeno in čisto, med tem ko se sosedje komaj obranijo grdih glodalcev. Lahko, ker mu je gospodinja coprnica, ki ve se zlobnimi besedami odvrčati vso nezgodo in vsako nepriliko.

Kolikokrat se pripeti, da kokoši vkljub najskrbnejšemu krmljenju nič ne nesejo. Tedni in meseci poteko, a gospodinja ne vidi jajca. Ali nasadila si je kvočke, izbirala je najboljša, sveža jajca, ki so bila gotovo vplemenjena. Kvočka stori svojo dolžnost. Sedi ko prikovana na jajcih: Nikoli se ne izpozabi, da bi se predolgo provetrila na dvorišču ali kopala kje v pesku. Le malo odmora si privoščiči od trudapolnega dela valjenja. Tudi obrača in premeša jajca, kakor je to sveta dolžnost vsake zavedne, poštene kvočke. Toda glej ga spaka! Ko pride dan valjenja, ko bi morali rumeni piščančki zapustiti svoj tesni, temni dom, ni čuti nič kljuvanja po lupinah. Vse je tiho in mrtvo. A ko pregleduje gospodinja ohlajena, od obupajoče kocike zapuščena jajca, najde same smrdljive žlaprtke in mrlice namesto živih, pivkajočih tičic. Kaj drugo je vsemu temu vzrok ko grda coprniča? Gotovo je kaka zlobna, nevoščljiva soseda zakopala na njeni zemlji jajce, kar ima prav gotovo posledico, da kokoši pri tej hiši več ne nesejo, niti mladina se zvaliti ne more, dokler nesrečna gospodinja ne najde ominoznega zakopanega jajca.

Jajca sploh igrajo veliko vlogo pri coprniči. Ako čutiš, da je dobila coprnica oblast nad Tvojo hišo, da Ti dela vidno škodo, da Ti gré vse po zlem: vzemi kokošje jajce. Zakuri v peči in kadar najhuje gori, vrzi jajce v ogenj. Grozne muke bo trpela hudobna coprnica, ki hoče zlo Tvoji hiši. Kakor se peče — in cvré jajce v Tvoji peči, tako peklenške muke bo prebila ona. Nevidna moč jo bo gnala v Tvojo hišo ravno pred Tebe. Gorje ji, ako ji ne daš prijazne besede. Zgubljena je na veke.

Tako se je nekoč pripetilo, da je neka pridna gospodinja poznala na vsem svojem gospodinjstvu vidne znake coprniče. Ker je dobro poznala svoje dobre in slabe prijateljice, je takoj sumila, katera bi ji znala biti tako naklonjena. Hotela se pa je vendar prepričati. je-li vganila prav. Naredila je tedaj eksperiment z jajcem. Komaj je bilo jajce na ognju, že priteče osumljena soseda pred njo ter se dokumentira s tem za pravo copr-

nico. Vsa razbeljena je bila, težko je dihala ter od grozne muke ni mogla govoriti: To videč se je usmiljeni gospodinji topilo srce. Odpustila ji je vse grehe ter ji dala prijazno besedo. Takoj je bila coprnija prekinjena. Soseđa je prestala sopsti, vidno si je oddahnila ter počela mirno razgovarjati.

Tudi s kravami uganjajo veliko coprnije. Imaš dojno kravo. Vsaki dan Ti da po tri dežice polne mleka. Kar na enkrat Ti krava prisuši. Ni več kapljice mleka iz nje. Kaj more neki to biti? Saj je ravno tako krmljena in spravljena kot preje. Ali mleka le ni. Ako dobro paziš, kaj se v soseščini godi, lahko spoznaš, kam Ti mleko zgine. Kaj ni tam ona sosedka, ki ima samo eno mršavo bušico v hlevu, a vendar se hoče pri njej vse v mleku vtopiti. Deca pijejo mleka, kolikor ga hočejo, sira je vsaki dan v obilici, a masla nosi polne, težke lonce na prodaj. In to vse iz ene same, mršave kravice! Ali ni to očitvidna coprnija? Lahko se tudi prepričaš je-li Tvoje sumičenje pravo. In to tako-le: Zakuri v peči ter nameči jelsine. Ko bo ogenj najhuje vsplapolal, bo stopila coprnica, ki Te je oškodila, v Tvojo hišo. A njena moč je sedaj srta.

Neka gospodinja je imela dve kravi. Vsako jutro jih je guala njena hčerka na pašo. Kar gospodinja zapazi, da imajo krave veliko več mleka, kot običajno. Takoj je sumila, da se je zgodila kaka krivica in jela je izpraševati hčerko, s kom hodi na pašo in kaj tam dela. Hčerka, ki je bila še nevedna in otročje nedolžna je povedala brez ovinkov: se sosedovo Dorico hodim ter smo roso brale. Mati se je prestrašila, kajti ona sosedka je bila znana kot coprnica. Zahtevala je tedaj od hčere natančnega poročila. Stvar je bila ta: Deklici ste hodili po rosnj travi, brale z roko roso v fertoh ter izgovarjale pri tem nekaj nerazumnih besed. Uspeh je bil obilica mleka pri kravah. Ker je bila gospodinja bogaboječa in pobožna, prepovedala je hčeri pasti z zlobno sosedovo Dorico. Dala je za so maše in ponehala je krivična preobilica mleka.

Nasprotno je bila gospodinja, koji so krave kar na mah prisušile. Vse prizadevanje je bilo zastonj. mleka ni bilo več. Ker je vedela, da je vzrok temu pomanjkanja kaka coprnija, je šla k domačemu kaplanu s prošnjo, naj ji pomaga. Svetoval ji je, naj postavi na pašnik kraj gozda korito ter naj nalije vanj vse mleko, ki ga bo mogla še izmolzti iz krav. Ženska res tako stori zarana pred solčnim izhodom, ter se skrije, oborožena z rožnim vencem za staro bukvo. Ko je dan odzvonil na farni cerkvi priroma iz gozda raznovrstna divjad; srne, zajci, lisice, podlasice, dihurji in kaj je še teh gozdnih živali. Vse so se paščile okoli korita ter so hlastale po mleku. Sedaj je videla verna kmetica, kam je zapravila hudobna coprnica mleko njenih krav.

Znano je, da mlada mati ne sme izpod strehe, dokler ni bila v cerkvi vpeljana. Kajti ako bi šla na polje, bi tam gotovo

toča pobila. Ako prideš kam k hiši ter vidiš lepih mladih pra-ričev, ne čudi se jim, sicer bodo poginili še to noč. Tudi ma-lemu otroku se ne čudi, naj bo še tako lepo razvit in čvrst. Tvoje začudenje mu prinaša gotovo bolezen, če ne smrt.

Ako imaš prašičev za prodajo, ne daj jih vsakomu gledati. Veroki jim škodijo. Najmanj jih pa pokaži kupcu, kojemu ne misliš za trdno prodati. Z zlim pogledom Ti zna veliko škodo-vati. „Naredil“ bi jim. Sploh, ti veroki, koliko niso uže škode napravili! Gospodinji vgonobé up na mastno pečenko; gospo-darju začarajo živino, da mu ne ostaja v hlevu, če jo še tako trdno priveže. Pa še celo nedolžnemu detetu v zibeli ne prizana-šajo. Saj dete, ako ga ravno ne mučijo gliste, gotovo največ trpi, ker „ga veroki“. Tako se tolaži mati, ki si neče priznati, da boleha njeno dete vsled malomarnega njenega negovanja.

„Narediti“ se da komu to ali ono. Največ se „naredi“ iz sovrašтва. Če komu kaj ne gré prav, pa pravijo, „narejeno mu je“. Da se pa „narediti“ tudi ljubezen. Znan mi je slučaj, kjer dekle ni maralo fanta. Nazadnje ga je pa vseeno vzela, če prav só ji stariši in sorodniki branili na vse pretege. Ni ga mogla pustiti, ker ji je bil „naredil“- Kakor začarana je bila.

Sploh pa malomarnost in brezbriznost! Vse kar dobro naše ljudstvo zagreši vsled svoje apatije, vse gre na rovaš nadna-ravnih moči. Od coprníc in coprníkov je obdano. Pregarjajo ga korak za korakom. Obupaje gleda kmet svoje gorje in se ne gane. Hoče se-li boriti s čeznaravnimi močmi? Saj on ni kriv svoje nesreče. Krive so hudobne moči, ki ga tlačijo in morijo. V Boga udan nosi svoje breme, pričakuje pomoči le od zgoraj mesto v samemu sebi.

Tu Vam je delavno polje, vzgojitelji naroda vi!

DAMIR FEIGEL:

ŽLAHTOMANIJA.

Drugi prijatelj! Obračaj pismo, kakor hočeš, pismo Ti pri-haja iz Amerike, iz New-Yorka in pisec tega pisma je Tvoj prijatelj Franc Rak. Ne slaba vest in polni žepi, ne obupne razmere in nestrpni upniki me niso prisilili do tega koraka. Ne! Da sem zapustil svojo staro domovino in si poiskal novo, je za-krivila čudna bolezen mojih prijateljev in znancev, bolezen, ka-tero so imeli drugi, a je hotela mene ugonobiti.

Toda le počasi! Vse Ti razjasnim. Neka skrivnostna moč me sili k temu, vse moram zaupati osebi, za katero sem izbral Tebe, dasi si stal tudi Ti v vrstah onih ljudi, ki so me pregan-